

Høringsuttalelse nytt inntektssystem - fra Sauherad kommune

	Formannskapet	
	Kommunestyret	

Rådmannens innstilling:

1. Høringsforslagets forslag til nye kostnadsnøkler er i hovedsakelig en ren oppdatering av de kostnadsnøklerne som gjelder i dag, og synes faglig godt fundert.
2. Det bør arbeides videre med strukturkriteriet slik at det ikke gir utilsikta virkninger og for store omfordelinger, og en bør være forsiktig med å sette grenseverdiene for strukturkriteriet for høyt.
3. De regionalpolitiske tilskuddene bør videreføres som i dag, og / eller i det minste sees i sammenheng med andre regionalpolitiske virkemidler.
4. Det må gis kompensasjon til kommuner som taper på endring i basistilskudd fra 2017, der det gjøres vedtak om sammenslåinger i 2016.
5. Kommuner som fatter vedtak om sammenslåing i 2016 må garanteres et rammetilskudd på nivå med inndelingstilskuddet til den nye kommunen, hvis vedtak fører til at rammetilskuddet reduseres i mellomperioden frem til sammenslåing.
6. For å sikre et likeverdig tjenestetilbud til alle innbyggere i alle kommuner, bør skatteandelen holdes lav og skatteinntektene bør utjevnes minst på nivå med dagens ordning.
7. Gjeninnføring av selskapskatt som en kommunal inntekt bør utsettes til man har forskningsbasert dokumentasjon.

Bakgrunn

Kommunal og regionaldepartementet har sendt på høring forslag til nytt inntektssystem. Høringsfristen er satt til 1. mars. Departementet legger opp til å presentere det nye inntektssystem i kommuneproposisjonene for 2017 som offentliggjøres 11.mai 2016, og vedtak gjøres i juni 2016. Det nye systemet vil være gjeldende fra 2017.

Kommunesektoren er i hovedsak finansiert gjennom fri inntekter, det vil rammetilskudd og skatt. Det er forskjeller mellom kommunene på grunn av ulikt kostnadsnivå ved å tilby tjenester og ved at skattegrunnlaget er ulikt. Målet med inntektssystemet er nettopp å jevne ut disse forskjellene slik at kommune kan tilby gode og likeverdige tjenester til sine innbyggere. Inntektssystemet er helt avgjørende på kommunene sin økonomi, og forslaget til endringer har stor interesse – ikke minst i forhold til kommunereformarbeidet som pågår.

Gjennom utgiftutjamningen er det i prinsippet full utjevning av forskjeller i ufrivillige kostnader, mens det gjennom skatteutjevningen er en delvis utjevning av skatteinntektene. Et sentralt spørsmål er i hvilken grad kommuner skal kompenseres fullt ut for smådriftulemper i kommunal tjenesteproduksjon.

I høringsnotatet presenteres:

- Nye kostnadsnøkler for kommunen herunder en ny modell der det skilles mellom frivillig og ufrivillige smådriftsulemper
- Endring i de regionalpolitiske tilskuddene
- En oppsummering av skatteelementene i inntektssystemet

Kommune som slår seg sammen får beholde basistilskuddet og eventuelle regionalpolitiske tilskudd som de mister som følge av sammenslåingen i 15 år før tilskuddet trappes ned over 5 år. I tillegg får kommuner som slår seg sammen reformstøtte og dekking av engangskostnader.

Fakta og vurdering

Kostnadsnøklerne – utgiftsutjevning:

Høringsforslagets forslag til nye kostnadsnøkler er hovedsakelig en ren oppdatering av de kostnadsnøkler som gjelder i dag. Sauherad kommune mener at forslagene til oppdatering er godt faglig fundert.

Basistilskuddet:

Høringsforslaget presenterer et opplegg for å skille mellom frivillig og ufrivillige smådriftsulemper, gjennom bruk av et strukturkriterium for fastsettelse av basistilskudd. Den måler reiseavstand for den enkelte innbygger for å møte 5 000 innbyggere (måles med utgangspunkt i grunnkretsen befolkningsmessige sentrum). Dette kriteriet skal benyttes til å gradere kommunen basistilskudd. Mens alle kommuner i dag får fullt basistilskudd, 13,2 mill kr i 2016, vil bruken av et strukturkriterium medføre at kommunen får mellom 0 og 13,2 mill kr i basistilskudd. Kommunesektoren samlet vil ikke bli berørt av dette, fordi reduksjonen i basistilskuddet vil bli beholdt i det samlede inntektssystemet, men det vil gi store omfordelingsvirkninger mellom kommunene – også i forhold til kommuner som antas å være utenfor hovedmålgruppen frivillig eller ufrivillig små. Opplegget i

høringsnotatet innebærer at alle kommuner med innbyggere mellom 10 000-20 000 taper på forslaget, mens de største kommunene kommer best ut. Sett i lys av dette synes det å være behov for å arbeide mer med operasjonalisering av strukturkriteriet, der det ses på alternative modeller, og en bør være varsom med å sette grenseverdien for høyt.

Regionalpolitisk tilskudd:

Innenfor de regionalpolitiske tilskuddene forslås det at disse tilskuddene samles i to nye tilskudd: Nord-Norge tilskudd og Sør-Norge tilskudd. I høringsnotatet presenteres ingen forslag til satser, men det legges opp til at mer av disse tilskuddene skal fordeles etter innbyggertall, dette favoriserer de store kommunene. De regionalpolitiske tilskuddene bør videreføres slik de er i dag, eller evt. konkretiseres og sees i sammenheng med andre regionalpolitiske virkemidler.

Inntektsutjevning:

Lokalt selvstyre er et grunnprinsipp for finansiering av kommunesektoren og er basert på at kommunene skal være økonomisk selvstendige og ha mulighet til å gi likeverdige tjenester til alle innbyggerne sine. For å sikre nettopp dette med likeverdig tjenester til alle innbyggere i alle kommuner, bør skatteandelen holdes lav og skatteinntektene bør utjevnes minst på nivå med dagnes ordning.

Selskapsskatt:

Varslet ordning for selskapsskatt er ment å gi insitamenter til lokal næringsutvikling ved at deler av verdiskapningen beholdes lokalt. Det er imidlertid ikke dokumentert sammenheng mellom lokal politisk vilje til å satse på næringsutvikling og slike insentiver. Tidligere selskapsskatt har blitt fjernet som finansieringskilde for kommune, fordi man fant svakheter ved tidligere modell. Gjeninnføring av selskapsskatt som en kommunal inntekt bør utsettes til man har forskningsbasert dokumentasjon.

Vurdering

KS, Regionalt økonomiforum i BTV (RØF)/Rådmannsutvalget i Telemark og Telemarkforskning har gjort utregninger som underlag for kommunenes høringsuttalelse.

Konsekvenser på landsbasis

Samla sett blir det omfordelt 1,7 mrd. kr knytta til endring i kostnadsnøkklene og innføring av nytt strukturkriterium med grenseverdi på 25,4 km. Blir grenseverdien lavere (16,5 el. 13,3 km) blir omfordelingseffekten 1,3 mrd. kr.

Det er de store kommunene - over 25 000 - som vil vinne på omlegginga. Når det gjelder de regionalpolitiske tilskuddene er det ikke kommet konkrete framlegg om satser, men det blir sagt at mer av disse tilskuddene skal fordeles etter innbyggertall. Dette favoriserer også de store kommunene.

Konsekvenser for Telemark

Basert på tallmateriale fra KS og Telemarkforskning får in fram følgende bilde for Telemarkskommunene:

	Ny kostnadsnøkkel	Basis nytt strukturkr. 25,4 km	SUM	¹ Distr. tilsk. Sør-Norge	¹ Små-kommune tilskot	Samla endring
PORSGRUNN	2 896	6 134	9 030			9 030
SKIEN	3 392	15 925	19 317			19 317
NOTODDEN	-2 318	-5 021	-7 339	-888		-8 227
SILJAN	1 735	-7 520	-5 785		-5 475	-11 260
BAMBLE	-189	-4 004	-4 193	-297		-4 490
KRAGERØ	-627	-5 777	-6 404	-889		-7 293
DRANGEDAL	-2 764	419	-2 345	-1 183		-3 528
NOME	609	-5 838	-5 229	-1 183		-6 412
BØ	1 498	-8 481	-6 983			-6 983
SAUHERAD	573	-7 242	-6 669	-889		-7 558
TINN	1 676	-2 592	-916	-1 744		-2 660
HJARTDAL	-101	-2 311	-2 412		-3 035	-5 447
SELJORD	801	-3 218	-2 417		-1 440	-3 857
KVITSEID	-67	-2 378	-2 445		-279	-2 724
NISSDAL	265	774	1 039		-2 309	-1 270
FYRESDAL	265	698	963		-1 088	-125
TOKKE	1 059	864	1 923			1 923
VINJE	-1 875	1 984	109			109
Telemark	6 828	-27 584	-20 756	-7 073	-13 626	-41 455

¹Når det gjeld dei regionalpolitiske tilskota – distriktstilskot Sør-Noreg og småkommunetilskot er Telemarkforskning sine føresetnader og utrekningar nytta.

Telemark vil samla sett tape over 40 mill. kr. pr. år på omlegging av inntektssystemet. Dersom grenseverdien for strukturkriteriet blir lavere (16,5 km eller 13,3 km) blir tapet ca. 32 mill. kr. samla for Telemark.

Det er de store kommunene i Telemark Skien og Porsgrunn som stort sett vil vinne på endringene. Kommunene i fylket som har de største avstandene vil komme ut stort sett som i dag, mens de andre kommunene vil til dels få store tap på omlegging.

Konsekvenser for Sauherad

Sauherad kommune vil årlig tape ca. 7,5 mill. kr. på framlegg til nytt inntektssystem.

Konklusjon

Viser til forslag til vedtak.

Hans Erik Utne
rådmann

Trykte vedlegg:

ks btv Underlag for høringsuttalelse for kommunene i BTV

149575

Dokumentliste fra saken: